

Begraafplaats Soerense weg

Een wandeling langs graven van bekende Apeldoorners

Uitgegeven in het kader van de Atlas van Apeldoorn - 2025.

Inleiding

In 1895 kocht de gemeente Apeldoorn een perceel grond aan de Soerense Grintweg voor de aanleg van een nieuwe begraafplaats, omdat de ca. 50 jaar eerder aangelegde begraafplaats op de plek waar nu schouwburg Orpheus staat vol raakte. De officiële ingebruikname van de nieuwe begraafplaats was gepland op 1 januari 1900.

De ingangspartij voor de nieuwe begraafplaats werd in 1896 gebouwd door de Apeldoornse aannemer Gerrit Wegerif, naar ontwerp van de eveneens Apeldoornse architect J.A. Wijn.

De aanleg en beplanting van de nieuwe begraafplaats werd door B&W opgedragen aan de firma Groenewegen uit De Bilt. Echter, de gemeenteraad verweert B&W de opdracht voor de aanleg voor een erg duur plan te gunnen aan een niet-Apeldoorns bedrijf, zonder dat de raad hierin vooraf was gekend. Burgemeester J.A. van Hasselt moest zich hiervoor verantwoorden tijdens twee tumultueus verlopen raadsvergaderingen. Mogelijk als gevolg van alle opwinding overleed burgemeester Van Hasselt op 8 mei 1897 aan een hartaanval, exact drie dagen voordat uitbundig gevierd zou worden dat deze - zelfs bij Koning Willem III - in hoog aanzien staande burgemeester 25 jaar in het ambt zou zijn. Op 12 mei 1897 werd hij als eerste begraven op de nieuwe begraafplaats, ruim twee en een half jaar voor de geplande officiële ingebruikname.

Nu, zo'n dikke honderd jaar na de ingebruikname, heeft de begraafplaats zich ontwikkeld tot een groots monumentaal gebied, met een weldadige natuur en is alweer nagenoeg vol.

Deze wandeling leidt u langs graven van tal van Apeldoorners die bij leven veel betekend hebben voor Apeldoorn.

Wij wensen u een leerzame en plezierige wandeling.

De Stichting Vrienden Begraafplaats Soerenseweg Apeldoorn heeft ten doel: Het behoud van de begraafplaats, coördineren van activiteiten, uitdragen van de unieke historie, gevraagd en ongevraagd advies uitbrengen over de ruimtelijke structuur van het college van B&W.

Adres begraafplaats: Soerenseweg 71, 7314 JE Apeldoorn
Contactadres : info@begraafplaatssoerenseweg.nl
Website: begraafplaatssoerenseweg.nl/

Routebeschrijving en informatie

Bij aankomst bij de begraafplaats valt ongetwijfeld meteen de fraaie entree-partij op, een Rijksmonument van de hand van architect Jan Wijn uit 1896.

Op het hoofdpad, direct vooraan, links op de hoek:

A Monument voor gevallen in voormalig Nederlands Indië en gedenksteen voor Ds. Timens, die als legerpredikant gevallen is in de Korea-oorlog.

Schuin daar tegenover, rechts van het pad:

B Bijzonder grafmonument in de vorm van 3 bloementrommels.

Verderop langs het hoofdpad rechts:

17. Fam. Von Zeppelin
Stichter van de Apeldoornse nettenfabriek aan de Spoorstraat, destijds een belangrijke werkgever in Apeldoorn.

Schuin daar tegenover, links van het hoofdpad:

13. Fam. Boddens
Ondernemers familie, verwant aan W.C. Röntgen, ontdekker van de röntgenstraling.
Het huis waar Röntgen opgroeide, Hoofdstraat 171, was later bezit van Boddens.

Middenop de grote kruising, in een kring van coniferen:

1. Burgemeester J.A. van Hasselt
J.A. van Hasselt was burgemeester van Apeldoorn van 1872 tot 1897. Hij stond in hoog aanzien bij de bevolking en bij Koning Willem III vanwege zijn inspanningen voor de welvaart van de stad. De plannen tot aanleg van de begraafplaats aan de Soerenseweg werden aan het einde van zijn ambtsperiode gemaakt. Hij overleed aan een hartaanval in 1897, drie dagen voor zijn 25 jarig ambtsjubileum. Op 12 mei van dat jaar werd hij als eerste op de nieuwe begraafplaats begraven ruim voor de officiële ingebruikname in 1900.

Vooraan links van het pad rechts:

26 Karel Willem van Muyden
Projectontwikkelaar De Parken. De Louisalaan, Frederikslaan en Mariannelaan zijn vernoemd naar zijn vrouw en kinderen.

Links daarvan:

27 Dr. Kallenbach
Eerste homeopathische arts in Apeldoorn.

En links daarvan

- 29 Dr. Leendert Pot
Gemeente-arts, hof-arts en voorzitter van vereniging "Het Ziekenhuis".

Rechtdoor en dan 3^e pad rechts, rechts vooraan:

230. Evertjen Schouten, weduwe van R. van de Zande
Zij was de min (voedster) van Prinses Wilhelmina. Als jonge moeder uit Uddel heeft zij 2 jaar lang baby Wilhelmina de borst gegeven. Ze reisde daarvoor zelfs mee met de Koninklijke familie.
Deze 'Min van de Koningin' was de overgrootmoeder van Miny van der Zande, tot voor kort voorzitter van Vereniging Oud Apeldoorn.

Terug en dan het 2^e pad links, het gebogen brede pad in, het 4^e graf rechts:

- 37 Vrouwe W.S.M.J. Gockinga
Jugendstil-graf, met in het midden een glasplaat, waarop een treurende vrouw is afgebeeld.

Daarnaast:

- 41 A. Donck
Leraar. Jugendstil-grafmonument door Fa.Wegerif.

Iets verder, links van het pad:

- 141 Meester Overdijkink
Hoofd van de Koningsschool, gesticht door Koning Willem III.

Hier tegenover:

- 44 Jonkvrouwe J.M. van Weede
Een typisch adellijk graf, zoals die vroeger voorkwamen in kerken.

Daarnaast op de hoek:

- 45/46 Fam. Fiellietaz Goedhardt
Bewoners van Marialust.

Het pad schuin links volgend, direct links op de hoek

- 178 Fam. Schilperoort
Veearts en Opa van de destijds bekende radio/tv presentator Kees Schilperoort.

Op het hoofpad blijvend de volgende kruising rechtdoor, aan de linkerzijde:

- 512 Fam. Bieringa
Jugendstil-graf.
- 510 Fam. Roeterdink

Winkeliërs en later vastgoed bezitters in het centrum van Apeldoorn.

Vorbij het pad rechts, aan de rechterzijde:

1090 Fam. Gunavan

Indische familie met opvallend graniëten monument.

Iets verder aan de linkerzijde:

487 H.A. van Enst en A.C. van Enst-Frowijn

Oprichter van de voorloper van ACEC.

Hierna linksaf en dan 2e pad rechts. Aan de linkerzijde:

870 Gerrit Middellink

Oprichter van de Julianatoren en van de ijsbaan die aan de Vlijtseweg lag. Monument in de vorm van de toren door Pieter Puype.

Verder doorlopen 1e pad rechts en daarna 2e pad rechts aan de rechterzijde groot monument:

973 Fam Veeneman

Moeder (29 jaar) met twee jonge kinderen(5 en 8 jaar) verongelukt op spoorwegovergang.

Direct het pad links helemaal uitlopen en dan rechtsaf. Aan de linkerkant:

1310 H.J. Kujt

Deze architect ligt in een metselwerk-graf met flagstones, dat symbool staat voor "het nieuwe bouwen".

Iets verder ook aan de linkerzijde:

1315 Andries Reijers

Een ongeveer identiek metselwerk-graf.

Iets verder, via het pad dat schuin naar Rechts loopt, zien we:

1267 D.J. Weweler

Weweler, was in 1948 oprichter van de Apeldoornse Bladveren-fabriek, sinds 2001 VDL-Weweler.

Op deze splitsing het linkerpad inlopen.

Bij de rotonde de buitenzijde (links) aanhouden:

1301 Burgemeester W. Roosmale Nepveu

In dit eenvoudige graf rust de Apeldoornse Burgemeester (1910-1934) die in 1919 de aanzet gaf tot een grote stadsuitbreiding: wijk Berg en Bos Het

grootse plan van K.van Nes, strandde in de crisis van de dertiger-jaren. Het uitbreidingsplan werd in 1932 omgezet in de aanleg van park Berg en Bos als werkverschaffingsproject voor werkelozen. (voor meer informatie zie het boekje 'Het bos van de Burgemeester' van Bas Hageman)

Na dit graf rechts de binnenring in aan de rechter kant:

1378 Kleekamp

Allen overleden in DUITSCHE concentratiekampen.

Het leven is een krijgsbanier

Geen wapenstilstand vragen

Het leven is -- de kruisbanier

Tot in Gods handen dragen

Een paar stappen verder naar links het pad vervolgen (rechts op de splitsing) en verderop aan de rechterkant:

230b J.W. Buitenhuis

Jugendstilbelijning en palmmotieven op gietijzeren palen, vermoedelijk een grafkelder.

Buitenhuis was fabrieksdirecteur van de voormalige Koperpletterij aan de Vlijtseweg.

1e pad rechts aan de rechterzijde platliggende steen:

225 Christine M.R. Guichart

Douarière, hoofdonderwijzeres aan de school voor jonge dames villa Welgelegen.

Pad uitlopen en recht tegenover:

256 Fam. Daendels

Hier rusten drie nazaten van de roemruchte patriottenleider Daendels. Velen van hen bekleedden bestuurlijke functies in voormalig Nederlands Indie. De Daendels woonden op Landgoed De Veenkamp en aan Loolaan 22. Een andere tak komen we verderop in de route tegen.

Linksaf. In het vak aan de Linkerhand:

198 Fam. De Haas

die, samen met Van Brero, in 1901 zeepfabriek De Haas & Van Brero begon. Bekend van o.a. Klok-zeep. In 1959 overgenomen door Unilever. Na sloop van de fabriek in 1982 werd op het fabrieksterrein het 'Wittdorp' gebouwd, met straatnamen die herinneren aan de zeepfabriek.

En aan de rechterzijde:

- 263 Gouda Quint Pul
Grondlegger van de Apeldoornse courant die in 1911 is overgenomen door Wegener.

Terug bij de ingang; vanaf ingang het hoofdpad weer in en nu 1e pad Links, op de hoek:

- 2 W. van Enst
Opzichter Rijkswaterstaat, betrokken bij de bouw van de sluiswachterswoningen en sluizen in het kanaal richting Hattem. Schoonvader van de Wekker, boekhandel.

Verder doorlopend In een der vakken Rechts (we lopen daar niet naar toe):

- 66 Christiaan Geurts
Molenaar van een watermolen op de Grift, waarnaar de destijds belangrijke Chr.Geurtsweg is vernoemd.

Verderop, aan de Linker kant:

- 359B Frans Heijligers
Opvallend graf in de vorm van een Griekse tempel.

Iets verderop Links op de hoek:

- 361 A.M. Nuyten
Oorlogsvlieger bij de R.A.F. en directeur van NRC/Handelsblad.

Volg het brede pad naar Rechts. Aan de Linkerzijde:

- 303 Marten Berghorst
Stichter van het Jongensweeshuis.

Daarnaast, iets verder:

- 299 Fam. Daendels
Een andere tak van de fam. Daendels (zie ook nr.256). Kleindochters en kleinzoon van de oud gouverneur Daendels. Zij verkavelden hun tuin bij het huis "Zonneheuvel" aan de Loolaan en legden daar de Daendelsweg aan.

Daar tegenover:

- 280 Fam. Talens:
Grafkelder naar ontwerp van architect P.W. van den Beld, met panelen door beeldhouwer Pieter Puype. Marten Talens stichtte de verf- en inktfabriek aan de Sophialaan. Fam. Talens woonde in het pand

Deventerstraat/hoek van Heutzlaan, waar nu Van Lanschot bankiers zetelt.

Rechtsafslaan aan de Linkerzijde:

75/76. Fam. Tedingh van Berkhout

Uit deze familie komt de 1e commandant van de Kon.Willem III-kazerne.

Iets verder Links:

81. Bruno Tideman

o.a. voorzitter Kamer van Koophandel en publicist. In die hoedanigheid heeft hij veel betekend voor het vastleggen van de geschiedenis van Apeldoorn.

2x Links af, en dan links het licht gebogen pad volgen. Links van het pad:

67 R. A. van de Poll

Gebroken Griekse zuil staat symbool voor afgebroken leven. Telg uit notarisgeslacht van de Poll in Apeldoorn.

Aan het 2e zijpad Rechts:

2600 Opvallend grafmonument in de vorm van een albasten bloem.

Weg vervolgen (iets Rechts aanhouden), aan Rechterzijde:

897 Baron van Boetzelaar

Iets verder, ook Rechts:

885. Fam. Trouw

Schoonzoons van Marten Talens sr., en vader van een latere Talens-directeur.

Bij sprong rechtdoor

Volg het rechtsaf buigende pad tot direct na de Rododendrons rechts:

810 Jhr. J.F. van Beijma thoe Kingma

Friese adel, met carrière in voormalig Nederlands Indië.

Ga langs de Rhododendrons terug en dan links het pad weer volgen. Op de hoek van dit blok links:

804. H.P.J. Tutein Nolthenius

Een van de twee Burgemeesters welke die familie Apeldoorn bracht. Oorspronkelijk afkomstig van Walcheren, was H.P.J. degene die Kunstenaar Pieter Puype uit Oost-Souburg (Walcheren) naar Apeldoorn haalde.

Ga het pad links in tot de achterzijde van het halfronde blok:

896 Chr. Fr. Kruisinga

Luitenant ter zee. Voer in opdracht van H.M. Koningin Wilhelmina met pantserschip Gelderland naar Zuid-Afrika om Paul Kruger op te halen. Kruisinga werd op zee geboren, op het graf staan de co-ordinaten van die positie op zee.

Volg het pad om het halfronde blok, daarna op het brede pad Rechts en direct weer Links. Aan het einde van het pad aan de linkerkant:

825 J.B.Hugenholz

Ingenieur en koopman, betrokken geweest bij realisatie van De Parken. Woonde in villa De Hermitage aan de Moleruslaan. Links het graf van hun zoon en kleinkinderen.

Aan de overzijde van het hoofdpad links op de punt:

662 Wilhelm Cornelis Pannekoek

Eigenaar van de Eendracht voor 1869. Daarna overgenomen door van Gelder.

Rechts daarvan:

663. Johannes Houtjes

In 1918 vermoorde vrijgezelle, contact-arme boer, woonde op de plek van het Westenenkerpark. Het 'Houtjes dorp' (Metaalbuurt) is naar hem genoemd.

Iets verderop, ook links van het pad:

666/667. Familie Walter

Wilhelm Walter was Notaris. Hij liet het huis bouwen waarin nu Restaurant De Wilde Pieters is gevestigd. Zijn broer Herman, ook notaris, overleed te Jena, na 5 maanden concentratiekamp Buchenwald. De Walters waren ook grootgrondbezitters. De namen Walterbos en Waltersbergje verwijzen naar dat bezit van de familie Walter.

Ongeveer er tegenover, op de hoek van een zijpad:

849. Jhr. August Dirk Bas Backer

Nazaat van Burgemeester Dirk Bas Backer, die in 1843 het 1e raadhuis van Apeldoorn liet realiseren.

Op de andere hoek van dat zijpad:

C. Bijzonder grafmonument bestaande uit granieten 'domino-stenen'.

Lange pad vervolgen en op de volgende hoek rechts:

872. Fam. Tutein Nolthenius

Twaalf familieleden zijn hier bijgezet. Vier ervan zijn herbegraven, vanaf de geruimde begraafplaats aan de Loolaan. (niet vermeld op de zerken). De eerste burgermeester Tutein Nolthenius is hier herbegraven, maar staat niet op een steen vermeld. De tweede burgemeester (zoon H.J.P.

rust in graf nr. 804. Zijn kinderen waren betrokken bij het kroondomein en Staatsbosbeheer.

Rechts af. Aan het eind van het pad linksaf. iets verder aan de rechter zijde:

448. Chris en Agathe Wegerif

Natuurstenen grafmonument, typerend voor het karakter van deze bekende Apeldoornse aannemer/ architect en zijn artistieke echtgenote. Chris Wegerif was o.a. architect van meerdere monumentale villa's en ook van het voormalige Minerva theater (Paslaan).

Voor zichzelf bouwde Chris het huis 'Kamp Links' (later Sunny Home) aan de Jachtlaan 8.

Agathe Wegerif was een beroemd batik-kunstenares.

Er schuin achter, iets vanaf het pad:

GP Gedenkplaats van rond metaal, door de Apeldoornse kunstenaar Tirza Verrips.

Van Verrips staan in Apeldoorn nog tal van andere kunstwerken, o.a. de glazen folly in het Beekpark en de Freule-brug over het kanaal.

Verderop, aan de rechterzijde van de ronding van de rotonde:

386 t/m 444 20 Graven van scholieren die omkwamen bij de ramp op 7 okt. 1946, toen een vliegtuig neerstortte op het Christelijk Lyceum aan de Jachtlaan. De vlieger zelf kwam ook om, evenals zijn moeder die in de wijk Berg en Bos woonde. Zij overleed aan een hartstilstand toen zij het ongeluk vernam. In totaal zijn 22 leerlingen omgekomen. Er waren veel scouts bij, getuige het lelie symbool. 2 leerlingen zijn elders begraven.

Vlak daarnaast, ook rechts:

384 Fam. Tiethof

Tiethof was Kalkzandsteen-fabrikant en had een bouwmaterialenhandel. Tiethof jr. was Opperbrandmeester.

De ronding volgen, pad rechtsaf en dan in 1^e pad rechts, aan de linker zijde:

322. Princesse Auguste Marie Therese De Bourbon (Naundorff)

Haar vader claimde de aan de guillotine ontsnapte zoon van de Franse koning Louis XVI te zijn. DNA-onderzoek heeft dat niet kunnen bevestigen. Les amis de la survivance, een groepje mensen die wel geloven in de koninklijke afstamming, legt jaarlijks bloemen op dit graf.

1e pad linksaf, op de hoek:

315. Baron van Heeckeren van Brandsenburg

Het graf met de engel, eind jaren '80 gerestaureerd.

Daarnaast:

312. Hadriaan van Nes
Vader van landschapsarchitect K. van Nes, die de wijk Berg en Bos ontwierp.

Daarnaast:

310. Fam. Regteren Altena
Kunstzinnige familie, die woonde in villa Berkenstein/hoek Prof.Röntgenstraat.
Dochter Marie, kunstschilderes , was een van de acht 'Amsterdamse Joffers'

Daartegenover:

273. H. E. B. Schmalhausen
De moeder van Benno was de zus van Karl Marx en tevens nauw gerelateerd aan de familie Philips (van de gloeilampen). Mevrouw Bruijn van Rozenburg heeft een stichting opgericht tot heil en nut van de samenleving o.a. Simavi en Leger des Heils.

Hierna terug naar de uitgang en ten slotte:

- 357 Wethouder M. van Delden
Grafkelder door de beroemde architect Henk Wegerif. (neef van Chris Wegerif).
In deze grafkelder zijn 9 personen bijgezet. Naast dat Marten wethouder was, waren hij en zijn zonen papierfabrikanten. Hun molens de zogenaamde stinkmolens stonden aan de Grift op de Vlijtseweg.

Als u nog meer van de natuur op deze bijzondere plaats wilt genieten, dan kan dat aan de hand van het 'Ommetje Begraafplaats', samengesteld door IVN Apeldoorn dat te downloaden is vanaf www.ivn-apeldoorn.nl.

Als u een uitgebreide wandeling wilt maken langs nog meer interessante graven, bevelen wij u aan om het boekje '100 jaar Nieuwe Begraafplaats Soerensche Grintweg' van Ton Steeman te downloaden via www.erfgoedplatformapeldoorn.nl(menu Meer / publicaties)

Komt u tijdens de wandeling een wijziging tegen in de route of de informatie?

Laat het ons weten via epa.redactie@gmail.com.

(Wandelroute Begraafplaats Soerenseweg versie 2025-02)